

Putopis kroz dim

18. decembra 2013. godine EU je usvojila novi paket politika za čistiji vazduh, što će predstavljati i nove izazove za zemlje koje su u procesu pridruživanja EU.

Paket politika se sastoji od više djelova, uključujući slijedeće:

- novi program za čistiji vazduh u Evropi sa mjerama kojima se želi osigurati postizanje zacrtanih kratkoročnih ciljeva i novim ciljevima u pogledu kvaliteta vazduha u razdoblju do 2030. godine,
- revidiranu direktivu o nacionalnim gornjim graničnim vrijednostima emisija sa strožim graničnim vrijednostima emisija za šest glavnih zagađujućih materija,
- prijedlog nove direktive o smanjenju zagađenja iz srednjih postrojenja za sagorijevanje-ložišta, poput postrojenja za proizvodnju energije za blokove zgrada ili velike objekte i manjih industrijskih postrojenja.

Prijedlog se temelji na zaključcima temeljne revizije postojeće politike EU u oblasti kvaliteta vazduha, koja je pokrenuta početkom 2011. godine.

„Prolazeći kroz ovaj grad zastadoh da ga pogledam. Šokiran sam smradom u njemu, neprijatni miris, kao neke hemikalije parao mi je nozdrve. Da li su građani ovog grada svjesni šta udišu? Nevjerovatno je da ljudi žive ovdje i udišu toksični otpad.“, kaže nam Milija Nenezić koji je kroz Pljevlja prolazio u januaru ove godine, „ Naravno da se nijesam zadržao u gradu preko 10 minuta, ali što je još gore, iznad Pljevalja, na visini, ista situacija, vazduh koji smrdi na hemikalije, otišao sam brzo dalje, a njegovim žiteljima neka je Bog u pomoći da sačuvaju zdravlje.“

Ekološki problemi Pljevalja su ozbiljni i višedecenijski.

“Prašina sa Maljevca, koja je dokazano radioaktivna i vrlo štetna, zasipa okolne „nezagađene“ površine, kao što su oranice, voćnjake, livade. Te okolne površine na području sela i prigradskih naselja koristi lokalno stanovništvo za proizvodnju hrane, voća i povrća. Za te proizvode ne može reći da su zdravi proizvodi. Takođe, stanovništvo koristi i okolne livade za napasanje stoke. Sir i mlijeko sa ovog područja ne mogu ljudi, ako kažu iskreno sa koje su lokacije, da prodaju kao što mogu oni koji žive u čistijim okolinama Pljevalja. Ko će tim seljacima nadoknaditi štetu i nadoknaditi njihov, na neki način, uzaludan rad?”, pitaju se iz NVO “Nek zaživi selo”.

Isto tako, ova prašina doseže i do samog grada i ostalih stanovnika Pljevalja. Pitanje je šta se u tim momentima udiše u ovom gradu, jer posljedice su ogromne i nijesu tako male i zanemarljive, kao što to izgleda.

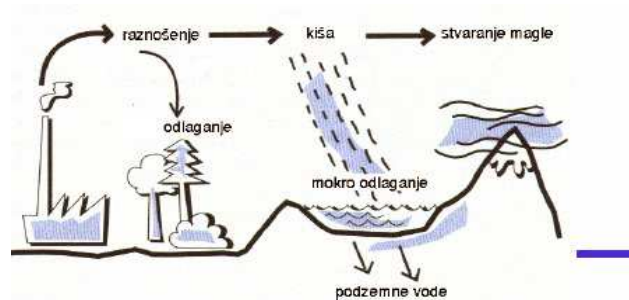
Od oblaka prašine i pepela koji su se kovitali visoko u nebo u jednom trenutku potpuno je bio zaklonjen vidik. Kako udisanje pepela i prašine, u dužem vremenskom periodu, utiče na zdravlje ljudi svima je poznato, a ono što je neshatljivo je da iz TE Pljevlja, očigledno, ne žele ništa da urade da to spriječe. Ovdje je u pitanju zdravlje stanovnika Pljevalja. Ima li šta vrijednije i važnije od toga?

“Termoelektrana je najveći pljevaljski zagađivač, koja se sa svojom društvenom neodgovornošću može svrstati u sami vrh svjetske crne liste. Ova fabrika proizvodi struju, koja žicama ide u neke srećnije krajeve, dok Pljevljacima ostaju zagađeni svi segmenti životne sredine, i voda, i vazduh i zemljište. Rijeka Vezišnica je, od mjesta ulivanja ovih otpadnih voda TE i ušća Paleškog potoka, potpuno mrtva, u njoj nema nikakvog života, sterilna je. Usled ulivanja Vezišnice u Čehotinu, ove zagađujuće materije po živi svijet rijeke akumuliraju se u rečnu floru i faunu”, kažu iz NVO “Nek zaživi selo”.

Napominjemo da se riba, upečana nizvodno od Vezišnice, konzumira kao hrana, i pored svih saznanja o štetnim materijama u vodi. Treba istaći da ribe u svom organizmu akumuliraju do 5 puta veću koncentraciju zagađujućih materija u odnosu na sredinu u kojoj opstaju.

„Dugo su naučnici istraživali kruženje hemijskih elemenata. Pri tome, više su obraćali pažnju na one biogene koji ulaze u sastav života (C, O, H, N, P, S), i koji se prirodno javljaju. Ono što su zapostavili je proučavanje njihovih derivata i hemikalija koje nastaju čovekovom, sve većom i nezadrživom, aktivnošću. Tek se u ovim godinama vidi, koliki je propust napravljen. A propust se sastoji u tome da i zagađenje cirkuliše“, kaže dipl. tehnolog neorganske hemije Aleksandra Lelević.

Emisija i imisija zagađujućih materija (lijevo), i pojave koje do toga dovode (desno)

„Imisija se dešava ispiranjem zagađenog vazduha od strane atmosferskih padavina, pri čemu polutanti stižu do zemljišta, gde se proceđuju i odlaze u podzemne akumulacije. U cijeloj ovoj priči, najviše strada sam čovjek, ali nijesu pošteđene ni druge životinje, ni biljke, a ni mnogi drugi oblici organizama. Zato treba mnogo razmišljati o tome šta ispuštamo u vazduh, jer se sve to, prije ili kasnije, ponovo vraća nama (a i drugima), na isto mjesto (ali i druga), i u istom (ili drugačijem) obliku, pri čemu se javljaju ozbiljne konsekvence i smetnje u okolini.“, završava Lelević.

„Društvena odgovornost jedne kompanije se ogleda u tome koliko ista ulaže, odnosno vraća novčanih sredstava lokalnoj zajednici u kojoj generiše prihode, na dobrovoljnoj osnovi za razvoj iste. Koliko je nama poznato TE Pljevlja može slobodno konkurisati za društveno najneodgovorniju kompaniju na prostoru jugoistočne Evrope. Neodgovornost i to ona koju propisuje Zakon, je nešto što se ne koristi niti primjenjuje u poslovanju pomenute TE”, kažu iz NVO Breznica.

Mnoge države članice i dalje ne ispunjavaju norme EU-a u pogledu kvaliteta vazduha, niti slijede smjernice UN- Svjetske zdravstvene organizacije u vezi sa zagađenjem vazduha. Iako se politikom EU u području kvaliteta vazduha znatno smanjila koncentracija opasnih zagađujućih supstanci, poput čestica, sumpordoksida (glavni uzrok kisjelih kiša), olova, ugljenikovih oksida i benzena, veći problemi još nisu riješeni. Posebno su fine čestice i oštećeni ozonski omotač i dalje opasnost za zdravlje, a gornje granične vrijednosti iznad kojih postoji opasnost za zdravlje redovno se nadmašuju. Situacija je posebno ozbiljna u gradskim područjima, u kojima danas živi većina evropskih građana.

(neki od podataka: statistika, brošura, smjernice Svjetske zdravstvene organizacije).

(Fotografije: Elma Šukurica, 20. 01. 2014.)